

Det er sgu da mit hus.

Indlæg på Bygningsfredningsforeningens Generalforsamling på Broholm

17. sept. 2011

Ja, titlen er provokerende. Jeg har ikke selv fundet på den, men jeg har hørt udsagnet tit: Hvad i alverden skal de i mit hus?

Når jeg hører det udsagn husker jeg forrige års generalforsamling i Kalundborg, hvor jeg advarede mod den betænkning, der lige var kommet og som indeholdt forslag om bl.a. obligatorisk gennemgang af de fredede huse. By-Fo havde også advaret under udvalgsarbejdet. Men på generalforsamlingen var der ikke en, der var betænkelig. Ingen tog afstand. Derfor har nogle af reaktionerne efter den nye lovs vedtagelse virket noget post festum.

Lad mig straks gå til bekendelse: Også jeg kommer helt op på dupperne, når offentlige myndigheder går for tæt på mit og trænger ind over det, jeg mener burde være min privatsfære.

Sådan har jeg altid haft det. Jeg tror endda jeg er arveligt belastet i den sag. Jeg er også sikker på, det netop er grundet indignationen over det offentliges ageren i forhold til at træde ind over menneskers privat-zone, jeg er blevet politiker.

Mangen en offentlig myndighed har oplevet, hvor hurtigt, jeg kan løbe, når de klipper mine nyplantede allé –træer uden at spørge. Eller rasper mine elskede skræpper uden at aftale det med mig først. Et helt busselskab kan også berette, hvor hurtigt, jeg kan løbe rundt om min ridebane, når de kører rundt der, hvor der står privat. Eller ballonskipperen, der landede i min hvedemark med tre hjælpebiler efter sig. Jeg tror ikke luftkaptajnen og hans hjælpere glemmer, hvor højt jeg kan råbe. Jeg var så rasende over deres ødelæggelse i min mark, at jeg, mens jeg løb mod dem, troede jeg skulle blive til et stjernes kud.

Alt det her haft jeg haft i bagagen som politiker i Holbæk Byråd og i Assens. Bl.a. som socialudvalgsformand ved man noget om, hvor varsom man skal være med at krænke menneskers personlige selvfølelse, ved at træde ind over en grænse, man ikke skal træde ind over.

Jeg har også haft det med mig, da jeg var landbrugsminister. Vi skrev endda engang ind i en bekendtgørelse, at hvis en myndighed ville noget på en landmands ejendom (hans hjem!!!), var det et krav, at vedkommende kom ind og sagde goddag og bad om at få lov at gå rundt. Det var nødvendigt. Jeg har selv haft folk rendende, der ikke mente det var nødvendigt at melde at de gik rundt på min ejendom. At det kan få lamperne til at tænde, hvis ikke ham der skal på brandsyn, forstår at han er i et privat hjem, ved i alle tilfælde ham, der kommer hos os.

--

Jeg starter sådan, fordi I skal vide med hvilke briller jeg gik til arbejdet som ordfører på Bygningsfredningsloven. Så ved I også, hvorfor lovens fremsættelse blev udskudt i adskillige uger. Vi boksede simpelthen med teksten, så den kunne imødekomme alt det, jeg lige har beskrevet. Jeg er sikker på de i Kulturministeriet var ganske trætte af alle de rettelser, de måtte foretage i teksten. Jeg fortæller det også som baggrund for, at jeg siger, at jeg synes, vi har fået en god og rigtig lov.

Jeg ejer en fredet ejendom. ET vidunderligt sted, som i den grad er mit og min stolthed og glæde.

Det er ”sgu i sandhed mit hus!”

Vi har mange mennesker gennem huset om året. Hvorfor: fordi vi gerne vil fortælle historien, og fordi vi gerne vil give andre mennesker et indblik i disse dejlige steders arkitektur – lade dem se noget enestående og smukt. Vi formidler kulturarven, som det hedder.

Mange spørger: er det ikke en belastning af være fredet?

Svaret er et fuldtonende nej. Vi har aldrig oplevet det som en belastning. Men som en forpligtelse. Min far tog endda initiativ til yderligere fredninger af landskabet allerede i 60-erne. Ingen forstod, at han frivilligt underlagde sig de begrænsninger. Men han gjorde det simpelthen for at sikre stedet og dets omgivelser for eftertiden: et herregårdsmiljø.

Det er ikke, og det har aldrig været en belastning. Vi opfatter det ikke som et indgreb i vores ejendomsret, vi har tværtimod stor veneration for vores hus og dets detaljer, at vi gentagne gange har ladet os fotografere til diverse publikationer om bygningskultur, ligesom vi har ladet os gennemtegne til en stor afhandling om arkitektur.

Arkitekten, der stod for renoveringen af Kronprinsen Palæ bad om at komme og se vores hus for at hente inspiration til det store restaureringsarbejde på Amalienborg. Bl.a. gulvplankerne og akustikken blev grundigt studeret hos os og omsat til de kongelige gemakker. Det er vi stolte af!

Jeg kunne blive ved med denne selvgodhed. Men vi er så glade for vores hus, og glade for at andre ser det. Også fordi: det lærer vi af.

Og lad os så gå til Bygningsfredningsloven, som jeg var Venstres ordfører på. Jeg går som sagt helhjertet ind for loven, som den nu er udformet og for dens intentioner.

Vi har ikke siden 1918, hvor fredningerne så dagens lys, haft en gennemgang af disse fredede huse, herunder herregårdene. Så vi aner ikke, om det grundlag, fredningen blev etableret på – og som ejere får fritagelse for ejendomsskat på, overhovedet er intakt.

Vi ved derimod, at nogle har ladet hånt om disse huses fredningsværdier.

Nogle har ikke haft forståelsen for, hvad det var for klenodier, de ejede, og hvilke fine detaljer, deres hus indehold, andre har ikke haft råd til at sørge for at passe godt nok på værdierne, andre har haft alt for godt råd, men for lidt omtanke og har dermed ødelagt meget.

Og det KAN IKKE nytte noget: Vores lands historie er bundet til disse bygninger og den – også håndværksmæssige og kulturhistoriske historie, de kan fortælle.

Så, ja, ”sgu er det mit hus”, men huset er også udtryk for vores fælles historie. Derfor må vi leve med de restriktioner, nogle synes er trælse og irriterende.

Der for må vi også leve med brandsyn. Derfor må vi også leve med, at det offentlige i det hele taget har indseende med, at værdierne ikke går tabt.

Men det er klart, at her er tale om et område, hvor myndighederne i den grad skal balancere i respekt for, at det ER et privat hjem – en privat ejendom, der betrædes.

Derfor havde vi, på mit og min gruppes forlangende et utal af møder i Kulturministeriet om netop balancen, om ordvalget, om måden man skulle gå til værks på, så gennemgangen ikke bliver følt som en krænkelse.

Ordvalget i loven blev derfor gennemgået ned i den yderste detalje, i så høj grad altså, at lovforslagets fremsættelse blev

udskudt i flere uger, hvilket er et særsyn. Vi havde i hele processen et tæt samarbejde med BY-Fo.

Jeg sagde i min ordførertale ved 1. behandlingen:

”Vi har i Venstre glædet os til denne 1. behandling af bygningsfredningsloven.

Det er for os vigtigt, at vi med lovforslaget velkender os vores ansvar for kulturarven.

Vi kan desværre i Danmark ikke bryste os af, at vi ofrer mange offentlige penge på vores kulturarv. Der er således pt. Afsat 30 mio. kr. årligt til at hjælpe de, ofte meget, og meget fordyrende krav, der stilles, når fredede bygninger skal bevares og istandsættes.

Der er ofte tale om uoverkommelige udgifter for en privat ejer eller institution. Når nu området for fredninger udvides, bliver der endnu mindre til selve bygningsmassen. Derfor bør det arbejde, der nu sættes i gang, betyde, at det overblik, der med loven skabes over opgavernes omfang, resultere i, at vi drøfter, hvordan vi i fremtiden financierer og bevarer vores fælles kulturarv på en mindre ynkelig måde, end det sker i dag.

Venstre går til arbejdet med dette sigte.

Lovforslaget vedrører det brede spekter af fredede bygninger: herregårde samt by-og landhuse i privat og offentlig eje.

Fælles for alle er, at vi ikke siden 1918 har haft en gennemgang af disse huses fredningsværdier med mindre ejeren har spurgt om hjælp eller har søgt om midler til bygningsbevaring eller restaurering.

Lovforslaget lægger op til en sådan gennemgang. Det hilser vi i Venstre med tilfredshed.

Desuden indeholder lovforslaget tilbud om en handlingsplan for istandsættelse, ligesom der lægges op til en øget formidling om kulturværdierne samt en øget klageadgang.

For Venstre er der i det kommende arbejde nogle afgørende principper, der skal holdes i hævd:

1. Gennemgangen bliver vel obligatorisk, men den skal ske i et tæt samvirke med ejerne. Det vil kræve megen finfølelse at aftale og foretage denne gennemgang, specielt i private hjem, så det ikke føles som et overgreb.
2. Det er ejerne, der i givet fald kan anmode om hjælp til at få udarbejdet en handleplan, og der skal ikke stilles krav om, at der foreligger en sådan plan for at ejeren kan få tilskud til enkeltprojekter.
3. Gennemgangen af bygningerne har ikke til formål at affrede, men tværtimod at sikre/genoprette kulturværdier.
4. Samtidig må vi gøre os klart herinde, at en evt. øget genopretning kan komme til at betyde en ikke ringe økonomisk belastning for såvel ejere som det offentlige.

5. Vi er kede af, at lovforslaget ikke opererer med en genindførelse af de tidligere A og B fredninger. Gennemgangen af bygningerne vil givetvis vise, at disse differentierede fredninger bør gennemføres. Det er vi åbne overfor.
6. Vi er tilfredse med udvidelsen af fredningsmulighederne, men vi vil gerne drøfte om man ikke bør interessere sig yderligere for fredninger og helheder. Vi har noteret os Kommunernes Landsforenings indvendinger, men der er ud over landet skræmmende eksempler på fredede anlæg, hvis omgivelser er blevet fuldstændig ødelagte, fordi kommunerne ikke har taget hensyn til disse fredede ejendomme i deres planlægning og udbygning. Det har f.eks. ingen rimelighed, at alleen fra et fredet herregårdsanlæg fører lige ud i et kæmpe benzinanlæg.
7. Det er i det hele taget vigtigt for Venstre at præcisere den forpligtelse, kommunerne har fået om i højere grad at interessere sig for sikringen af kulturværdierne. Kommunerne må kraftigt pålægges at registrere, hvad de har af fredede og bevaringsværdige bygninger og landskaber. Denne registrering må bl.a. danne grundlag for de tiltag, kommunen giver tilladelse til via anden lovgivning, bl.a. når det drejer sig om nedrivning mv.
8. Vi er enige i, at formidlingen af fredningsværdierne og kulturarvens betydning er vigtig, men vi mener, at Kulturarvstyrelsen i stedet for selv at påtage sig opgaven,

skal overlade hovedparten af den til andre, der gerne vil og også har ekspertisen. Herudover gør mange private ejere en stor formidlingsindsats selv.

9. Endelig ønsker vi, at vi i udvalgsarbejdet ser på den urimelighed at ejere af fredede ejerlejligheder ikke, når de selv bebor deres lejlighed, kan trække vedligeholdelsesudgifterne fra.
10. Venstre kan med disse præciseringer støtte lovforslaget.
11. Jeg vil i øvrigt gerne takke Kulturarvstyrelsen for stor imødekommenhed i forbindelse med det lovforberedende arbejde.”

Lovforslaget blev vedtaget med alle Folketingets stemmer.

Jeg kan forstå, at det, der efterfølgende har voldt kvaler og indignation hos nogle, har været, at registrering betyder, at ”de tager billeder”. Vi lever i en moderne tid. Og i den foregår registrering nu altså via fotos og ikke via pen og blæk.

Nogle har været bange for, at nogle af de billeder bliver af, om jeg så må sige, meget privat art.

Men det er jo ikke meningen. Det, der handler om, er, at der skal tages billeder af udsnit af f. eks. en kamin, af en trappe, af ornamenter eller af rumforløb. Hvad vi har af private ting kan jo kun interessere ejeren., og under alle forhold bør man

betragte de, der kommer som fagfolk, der er til at tale med. Fagfolk, man måske endda kan lære noget af.

Mange ejere af private huse har ikke, som en række godser, en fast arkitekt tilknyttet.

For dem kan det ligefrem være nyttigt at få hjælp til at finde ud af, hvad det er for fredningsværdier, de har i huset. Værdier, som de måske ellers aldrig var blevet opmærksomme på.

Selv har vi en arkitekt tilknyttet, og vi har mange arkitekter og andre fagfolk fra ind-og udland gennem huset og haven tit, og vi, der ikke anede noget om denslags, da vi overtog for mange år siden, vi har lært en utrolig masse om også utrolig små detaljer, som har fået vores sted til at åbne sig for os. En lærdom, der netop har styrket vores glæde over vores sted.

Jeg synes, at ejerne i stedet for at blive irriterede og fortørnede over registreringen af deres huse og deres kulturværdier, skulle glæde sig over, at deres hjem har en kulturhistorisk betydning for vores fælles samfund, men også over, at de via registreringen vil kunne få øjnene op for værdier i deres huse, som de måske intet anede om.

Britta Schall Holberg,

Tidl. minister

indtil 15. sept. 2011 MF for Venstre

Hagenskov Gods